

Wat gebeurde er in de bodem onder de Fabrieksstraat?

Roep om schadefonds met geld Frisia zwelt aan in theater Milûk

(Foto: HC - Joachim de Ruljter)

Als je er toch van overtuigd bent dat zoutwinning onder het Wad geen schade veroorzaakt, waarom zou je dan geen schadefonds instellen? Het zou Harlingers zekerheid en vertrouwen geven. Dat geluid kwam dinsdagavond uit meerdere hoeken naar voren in theater Milûk, tijdens een avond over 'Harlingen en het zout'. Volgens Frisia is een schadefonds overbodig, omdat de focus ligt op het voorkomen van schade.

Het Aanvullend Meetnet in Harlingen, een wapenfeit van Stichting Bescherming Historisch Harlingen, moet alarm slaan als bodemdaling in Harlingen gaat leiden tot verzakking van gebouwen, nog voordat er schade ontstaat. Het meetnet meet op vijf locaties: Nieuwe Vissershaven, Zoutslot, Rommelhaven, Franekereind en de Fabrieksstraat. Het is aanvullend, op metingen die op de Waddenzee worden gedaan om de bodemdaling in de gaten te houden.

Stichting Bescherming Historisch Harlingen (SBHH) heeft de Commissie Mijnbouwschade gevraagd om erkenning van het Aanvullend Meetnet. De Commissie Mijnbouwschade is het landelijk loket voor mijnbouwschade. Deze commissie onderzoekt of schade is ontstaan door mijnbouw en hoe groot de schade is. De commissie wil echter het Aanvullend Meetnet van Harlingen niet omarmen. "Dat staat niet op het tegeltje dat door de Tweede Kamer is gegeven", zei Jarig Langhout, voorzitter van SBHH. Hij noemde de commissie eerder al eens een "farce", een klucht.

Als het meetnet niet erkend is, hoe zinvol is het dan, vroeg raads-lid Greet Stoker. "Het lijkt of we

het voor de kat z'n viool doen", zei Bart Hendriks, algemeen directeur bij Frisia Zout. "Maar de commissie zal alle beschikbare data gebruiken, dus in die zin heeft het wel degelijk zin." En het meetnet is gericht op het voorkomen van schade door zoutwinning, zei Dirkjan Krijnders. "Dan heb je helemaal geen commissie nodig."

Krijnders is senior adviseur Milieu & Energie Noord bij ingenieurs- en adviesbureau Antea Group, dat het meetnet beheert. De zeer gevoelige meetapparatuur meet geen bodemdaling maar, als een soort waterpas, tilt (scheefstand). Als een gebouw recht naar beneden zakt, zakt het in z'n geheel naar beneden en ontstaat er geen schade, maar schade ontstaat wel als een gebouw scheef zakt. De apparatuur is volgens Krijnders "akelig nauwkeurig": vorig jaar werd de aardbeving in Turkije geregistreerd in Harlingen, en zelfs twee keer, want de beving ging de wereld rond.

Het meetnet ziet dat gebouwen bewegen, terwijl de ondergrond niets doet, vertelde Krijnders, en dus is er geen relatie met de zoutwinning. En tot nu toe stelt het meetpunt in de Fabrieksstraat de onderzoekers

voor een raadsel. "Het heeft een behoorlijke klap gehad", zei Krijnders, en de oorzaak is niet bekend. Het draait om een gebeurtenis op woensdag 7 februari 2024 en woensdag 9 oktober hetzelfde verhaal. Het heeft niet te maken met de zoutwinning of de luchtmacht die bommen op Vlieland afwerpt; dan had dat ook opgemerkt moeten worden door het meetpunt bij de Nieuwe Vissershaven. Het moet lokaal in de ondergrond zitten, aldus Krijnders. "Ik ben heel benieuwd wat er aan de hand is."

Bart Hendriks vertelde dat de winning uit de eerste put onder de Waddenzee hartstikke goed loopt. Pekelwater wordt opgepompt uit een caverne van 800.000 kubieke meter. De komende weken wordt er een boortoren opgebouwd op het terrein van Frisia, waarna de boring voor een tweede put begint; dat zal naar verwachting ongeveer 150 dagen duren. Daarna zijn er dus twee putten die voor bodemdaling zorgen. De eerste bodemdaling is op de Waddenzee al gemeten (eind vorig jaar was dat 37 millimeter). Naar

verwachting zal een kleine bodemdaling in de toekomst bij Harlingen aankomen.

Dat vooruitzicht leidt tot zorgen in Harlingen. Vrij veel mensen in de zaal vroegen daarom naar een schadefonds. Er zijn risico's, dus waarom op voorhand geen schadefonds instellen? Kijk naar Groningen, daar moesten ze een schadevergoeding achter de helseuren weghalen. Ook de SBHH is voorstander van een schadefonds. De gemeente Harlingen wil dat Frisia een fonds gaat instellen, en heeft het ministerie van Klimaat en Groene Groei gevraagd om die wens kracht bij te zetten. De vraag past in een bredere landelijke trend, stelt SBHH. Zo stort zoutwin-ner Nobian bij de winning bij Haaksbergen € 1,67 per gewonnen ton zout in een omgevingsfonds.

Hendriks bracht naar voren dat Frisia vooral investeert in het voorkomen van schade. Als bij scheefstand de kritieke grens in zicht is, kan Frisia de winning stoppen of aanpassen, zei Hendriks. "Ik ben er heilig van overtuigd dat er geen schade zal optreden."

SBHH blijft pleiten voor een fonds, ook met het oog op de toekomst. "Wat gebeurt er nadat de zoutwinning ophoudt", zei Jarig Langhout. 'Zoutkruip' kan voor naijl-effecten zorgen. Kijk naar Limburg, zei Chris Elsinga van SBHH: een halve eeuw nadat de steenkoolwinning daar stopte, zijn er na-ijlende bodembewegingen en schade. En wie gaat dat betalen?

De avond in Milûk werd georganiseerd door Pilot Harlingen, een samenwerking van provincie en Wetterskip Fryslân, gemeente Harlingen, zoutfabriek Frisia en Stichting Bescherming Historisch Harlingen (voortgekomen uit vereniging Oud Harlingen).

De zaal van Milûk was redelijk vol, maar Jarig Langhout had wel wat meer mensen verwacht. Wie weet volgend jaar, want dan wordt er weer een zout-bijeenkomst gehouden. Het bestuur van SBHH is overigens op zoek naar nieuwe leden, met nieuwe inspiratie. "Dus meld je aan", zei Langhout. "Dat het leuk is, kan ik je verzekeren."

Bron: Harlinger Courant vrijdag 22 november 2024